

mat, aki katonákat toboroz a brit imperializmus védelmére, aki hisz a kasztrendszerben, az osztálytársadalom jogosultságában és védelmezi azt, aki hizeleg a hercegeknek, tőkéseknek és birtokosoknak, aki a munkásokat és parasztokat a munkaadók és földesurak feltételeinek tiszteletteljes elfogadására kényszeríti, aki azt vallja, hogy „mindig lesznek embermilliók, akik nyomorban élnek“, aki buzgó hive a nacionalizmusnak — egyáltalán nem igényelheti magának az annyit emlegetett „Erőszak-nélküliség Apostola“ nevet.

Nem kis tényező a gandhizmusban a modern civilizáció gyűlölete. G. kígyót-békát kiált a gépekre, a vasutakra, az orvostudományra stb. A kapitalista társadalom fetisizmusa őt is megtéveszti. A gépet vádolja és nem a gépet rosszul alkalmazó rendszert. A nyugati kultúrával szemben az elmaradt, ősi hindu hagyományokat akarja helyreállítani. Az egyszerűséghez való visszatérést hangoztatja, mint Rousseau, a XVIII. század kispolgári filozófusa, azzal a különbséggel, hogy Rousseau legalább belátta, hogy minden bajnak a magántulajdon a forrása, míg G. „a ma kispolgára“ nem érti meg a gépnek a természetben aratott győzelmét, sem azt, hogy a gép szabadító volt, megszabadította az embert a feudalizmus rendjétől s a föld makacs ellenállásának megtörésével, illetve a földnek az emberre gyakorolt mágikus hatása megsemmisítésével annak termékeit teljesen az ember ellenőrzése alá helyezte. Annak ellenére, hogy a gép fellépése kezdetén súlyosbította a nép nyomorát, mégis megteremtette a lehetőséget a nyomorral és a szegénységgel való leszámolásnak. A dolgok mai szomorú állapota nem a gép veleszületett (inhérent) hibája. . . „G. sohasem vette tekintetbe, hogy a gép a szolgai munkák milyen tömegétől szabadította meg az embert. A gép önmagába véve se nem rossz, se nem jó. A fennálló viszonyok keltik benne a rossz látzatát s G. naivításában csak a dolgok felületét látja, anélkül, hogy tovább kutatna.“

Végül a szerző miután megvizsgálta G.-nak a szexuális kérdéstről való felfogását (ebben is mint vérbeli reakciók: a születésszabályozás, az özvegyek újraházasodása ellen, s egyrészt az önmegtartóztatás, másrészt a prostitúció mellett foglal állást) az 1930-as évek mozgalmát ismerteti. Lényegében ekkor is, mint mindig, G. a békéltető, a fékező szerepét játszotta. „G. és az Indiai Nemzeti Kongresszus, amelynek ő a feje, elárulták a hindu függetlenség ügyét, mint ahogy azt az 1929—32. évi mozgalmak idején már többször megtették. Ez nem is lehetett másként, mert a Kongresszus a hindu tőkések és földbirtokosok eszköze, amelynek G. a tagadhatatlan vezére a derekát övező rongyok és az éhenhaló hindu milliók iránt vallott minden 'szerelme' ellenére.“ — Így G. történelmi szerepét és a gandhizmus ideológiáját lemérve, Tagore oda következtet, hogy G. mozgalma nem a tömegek érdekét szolgálja, hanem épp az ellen dolgozik. Indiának, hogy elérje a szabadságot, el kell temetnie a gandhizmust, anélkül, hogy a legcsekélyebb feltámadási eshetőséget adná neki, — szegezi le a szerző utolsó szavaiban.

Bajomi Endre

MICHAEL SCHOLOCHOV: „SZÜZFÖLD...“ című regénye (Neuland unter dem Pflug—Roman, Verlag Büchergilde Gutenberg Zürich—Wien—Prag és Europa—Verlag, Zürich) az orosz mezőgazdasági kollektivizálás sokrétű problémáját tárgyalja. Előítéletek, osztályönzés, szabotázs, bürokratizmus és túlbuzgó elhamarkodások elleni szakadatlan,

* Szumjendranath Tagore: Gandhi. Edition N. R. F. Paris, 1934.

nehéz küzdelemben formálódik ki lassan az új termelési és létforma a kolhoz. Szűzföld, eddig be nem vetett terület jut az eke vasa alá és vele egyetemben a kozák agyag parlagát is felszántja az új idők, új eszmék traktora. Scholochow *A csendes Don*-ból ismert mesteri elbeszélő készséggel és finom pszichológiai elemzéssel építi fel a kozák falú lassú átalakulásának regényét. A Donmenti kozákfalú gyújtótükrében tömören összefogva játszódik le az 1929—30-as évek harca a mezőgazdaság kollektivizálásaért. Az eszmék és érdekek összeütközése problematikussá teszi a falu minden megszokott életmegnyilvánulását. Tradíciók, hittek, barátságok, életközösségek rendülnek meg és omlanak össze az új eszme választóvízében. Egy, Leningrádból a Donvidékre vezényelt vasmunkás szervezi a kolhozot. A helyi tanács és néhány szegény paraszt a segítőtársa. A többiek, a kis- és zsiros parasztok: konzervatív, bizalmatlan tulajdonfanatikuskok vagy nyílt ellenségek. A szegénység frontja felfelődik és offenzívába fog a zsiros-parasztok ellen. Ez utóbbiak tehetetlen dűhe csak lappangó ellenállásban mer megnyilvánulni: a barmot leölik, a gabonát elássák. A tulajdonukhoz ragaszkodó, hitetlen középparasztok megnyerése a kolhoz számára igen nehéz. Még az ügyért lelkesedő, szívvel-lélekkel a Tanácsok oldalán álló kisbirtokos is csak nehéz belső vívódás után válik meg pár jószágától. Az asszonyok a tulajdon legelkeseredettebb védelmezői. Foggal-körömmel harcolnak a férfiak ellen, akik a jószágot a kolhozkaramba akarják hajtani. A kolhoz természetéből folyó új munkafegyelem, kollektív érzés és felelőség kialakulása elé szinte legyőzhetetlen akadályt gördít a tagok legtöbbször mélyen begyökeresedett egoizmusa, tunyasága, fegyelmezetlensége. A kisajátított tőkés elemek és függvényük bénultsága sem tart sokáig. Volt cári ~~tienda~~ által szervezett összeesküvés fogja össze a körzet kulákjait. Megbizottjuknak sikerül befurakodni a kolhozba s mint gazdasági vezető egyrészt a kolhoz kiépítését segíti elő, másrészt szabotázsakciókat szervez. A titkos agitáció eredménye: a jószág tömeges leölése. Még a kolhoz tagjai is lemészárolják állataikat. Rábeszéléssel, kérleléssel, fenyegetéssel sikerül a további mérsárlásnak gátat vetni. Azonban alig múlt el az állatok kipusztításának veszedelme, máris újabb szabotázs következik: a gazdák megtagadják a vetőmag beszolgáltatást. A rémhírterjesztők jól dolgoznak. A helyi párt titkáranak erőszakos fellépése csak fokozza az ellenállást. A felkelés kirobbanása napok kérdése. Stalin híres cikke azonban a „fejbeszállt eredményekről...” az utolsó pillanatban egy csapásra megfordítja a kozákok hangulatát. A reakció a kolhozból való tömeges kilépésben nyilvánul meg. A visszakövetelt föld, igásjószág, vetőmag felborulással fenyegeti az egész kolhozot. A kulákelemek által felizgatott asszonyok zendülése komoly veszedelembé sodorja az egész helyi tanács-hatalmat. A kolhozhoz hű maradt szegénység gyors beavatkozása menti meg a helyzetet. Hosszas, önfeláldozó, példátmutató küzdelem árán, lassan sikerül a konok paraszti individualizmust megtörni. Az új, kollektív szellem lassan meghódítja a kolhoznikokat és átgyúrja egész énjüket.

Scholochow regénye, Panferow és Gladkow azonos témájú művei mellett, a mai Oroszország mezőgazdaságának és parasztságának átalakulását szociális és művészi szempontból a legteljesebben érzékeltető dokumentum. A regény alakjai eleven valóságból mintázott emberek. Az író realiztikus elbeszélőkészsége megrendítő átéltséggel formálja a történés legbonyolultabb helyzetzeit is. Szín pompás képekben tobzó stílusában kibontakozik a Donvidék egész mámoros szépsége és üdesége. Az orosz klasszikusok legjobb hagyományait követő regény reprezentatív értéke az új, korszerű irodalomnak.

Mátrai Ede